

Talousarvio 2026 - hyvinvointialuejohtajan alustava talousarvioesitys

Aluehallitus 24.11.2025 § 404

Valmistelija

vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta, puh. 050 571 0122,
terhi.pohjavirta(at)omahame.fi

Selostus

Hyvinvointialuelain § 115 mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä on osoitettava, miten rahoitustarve katetaan. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa. Hyvinvointialueen taloudenpidossa tulee kiinnittää erityistä huomiota myös siihen, etteivät sen sitoumukset ylitä hyvinvointialueen taloudellisia resursseja.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu aluehallituksen 16.6.2025 § 272 hyväksymään suunnittelukehykseen ja sen täsmennykseen AH 6.10.2025 § 334. Suunnittelukehys perustuu vuoden 2025 muutostalousarvioon. Talouden suunnittelukehyksessä on huomioitu aluevaltuuston 9.4.2024 § 31 hyväksymän talouden tasapainottamisohjelma 2:n säästötavoitteet täysimääräisinä. Lisäksi se pitää sisällään aluevaltuuston 9.4.2024 § 30 hyväksymän palveluverkkosuunnitelman tuomat säästöt sekä uudet talouden tasapainottamistoimet, jotka aluevaltuusto on hyväksynyt 17.12.2024 § 108. Taloussuunnittelussa on huomioitu valtion 30.4.2025 ja 22.9.2025 hyvinvointialueen rahoituksesta tehdyt laskelmat. Suunnitelmavuosien valtion rahoituksen taso perustuu valtiovarainministeriön vuoden 2026 rahoituksen pohjaan ja sen kehittymiseen suunnitelmakaudella 2026–2028.

Talousarvion pohjatietona on vuosilta 2023-2024 kertynyt alijäämä sekä kuluvan vuoden ylijäämäennuste. Yhteensä alijäämää on kertynyt hyvinvointialueen taseeseen noin 109,2 miljoonaa euroa kahden ensimmäisen tilikauden jälkeen. Talouden suunnittelukehyksessä on huomioitu hyvinvointialuelain velvoite kattaa syntyneet alijäämät vuoden 2026 aikana.

(JS)

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 64.2 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää merkitä talousarvion lähtökohdat 2026 tiedoksi. Aluehallitus jatkaa talousarvioesityksen käsittelyä seuraavissa kokouksissaan.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.

Aluehallitus päätti myöntää läsnäolo- ja puheoikeuden tämän asian käsittelyn ajaksi vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirrälle.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 01.12.2025
14941/02.02.00/2025

Valmistelija vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta, puh. 050 571 0122,
terhi.pohjavirta(at)omahame.fi

Selostus

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu aluehallituksen 16.6.2025 § 272 hyväksymään suunnittelukehykseen ja sen täsmennykseen AH 6.10.2025 § 334. Suunnittelukehys perustuu vuoden 2025 muutostalousarvioon. Talouden suunnittelukehyksessä on huomioitu aluevaltuuston 9.4.2024 § 31 hyväksymän talouden tasapainottamisohjelma 2:n säästötavoitteet täysimääräisinä. Lisäksi se pitää sisällään aluevaltuuston 9.4.2024 § 30 hyväksymän palveluverkkosuunnitelman tuomat säästöt sekä uudet talouden tasapainottamistoimet, jotka aluevaltuusto on hyväksynyt 17.12.2024 § 108. Taloussuunnittelussa on huomioitu valtion 30.4.2025 ja 22.9.2025 hyvinvointialueen rahoituksesta tehdyt laskelmat. Suunnitelmavuosien valtion rahoituksen taso perustuu valtiovarainministeriön vuoden 2026 rahoituksen pohjaan ja sen kehittymiseen suunnitelmakaudella 2026–2028.

Hyvinvointialueen talouden suunnittelun lähtökohdat ovat siis olleet edelleen erittäin haastavat. Hyvinvointialueen tietopohja talouden suunnitteluun on kasvanut merkittävästi vuoden takaisesta tilanteesta. Samanaikaisesti suunnittelua on haastanut alijäämien kattamisen tiukka aikataulu, jonka myötä sopeuttamistoimien tehostaminen on edellytys tasapainoon pääsemiselle.

Talousarvion laadintaprosessista ja vastuuvapaudesta

Lähtökohtaisesti kaikki aluevaltuuston talousarviossa asettamat tavoitteet ovat sitovia siten, että ne on tarkoitettu toteutettavaksi. Kunnista ja kaupungeista poiketen on erityisesti huomattava, että hyvinvointialueen

rahoitus perustuu vain valtion rahoitukseen ja asiakasmaksuihin eikä omaa verotusoikeutta ole. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialue voi omalla päätöksenteollaan vaikuttaa ensisijaisesti palvelujen ja toimintojen organisointiin eli käyttötalousmenoihin, mutta vain rajoitetusti tulovirtoihin. Laki hyvinvointialueesta velvoittaa hyvinvointialuetta huolehtimaan tulo-rahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä.

Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Talousarvioon on otettava hyvinvointialueen rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Aluevaltuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Yhtäältä talousarvion laadintaa koskevaa sääntelyä ja toisaalta velvoite osoittaa hyvinvointialueen toimintaan riittävät ja realistiset määrärahavaraukset voivat johtaa normien kollisiotilanteeseen. Aluevaltuusto ei voi tehdä uusia määrärahavaroja, jos näihin ei ole riittäviä tulovirtoja valtionrahoituksesta tai asiakasmaksuista. Toisaalta sääntely myös edellyttää, että määrärahavaraukset hyvinvointialueen toiminnan rahoittamiseksi ja tavoitteiden toteuttamiseksi pitää olla realistisia ja riittäviä. Sääntelyn noudattamisen arviointia hyvinvointialueella suorittavat mm. tilintarkastajat ja tarkastuslautakunta. Jos esimerkiksi tilintarkastaja havaitsee, että hyvinvointialueen hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai aluevaltuuston päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Tällöin tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä aluehallituksen lausunto. Aluevaltuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aihetta. Kun aluevaltuusto hyväksyy tilinpäätöksen, se päättää myös vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

Julkisyhteisölle myönnettävä vastuuvapaus tarkoittaa käytännössä sitä, että toimielin tai viranomainen vapautetaan vastuusta tietyn ajanjakson aikana suoritetusta hallinnosta tai päätöksenteosta ja todetaan, että julkisyhteisö on noudattanut asianmukaisesti lakeja, sääntöjä ja määräyksiä taloudenpidossaan ja päätöksenteossaan. Vastuuvapaus ei tarkoita, että virheisiin tai laiminlyönteihin ei puututa. Sen sijaan se antaa hallinnolle tai viranomaiselle oikeudellisen suoja-aseman siltä osin kuin he ovat toimineet tehtäviensä mukaisesti ja noudattaneet sovellettavia sääntöjä ja lakeja.

Aluehallitus on käsitellyt talousarviota kokouksissaan 10.11.2025 § 377 ja 24.11.2025 § 404. Aluehallitus jatkaa talousarvion käsittelyä. Aluehallitukselle tuodaan tiedoksi hyvinvointialuejohtajan alustava talousarvioesitys, joka tarkentuu aluehallituksen kokoukseen 8.12.2025. (JS)

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 64.2 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää merkitä asian tiedoksi ja käy lähetekeskustelun. Lopullinen päätösesitys tehdään aluehallituksen 8.12.2025 kokoukseen.

Päätös

Täytäntöönpano

Päätösote / vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta